

Barbaros Mh. Ahlat Sk. Varyap Meridian Sitesi
E1 Blok Kat:23 D:153 Batı Ataşehir / İSTANBUL /
TÜRKİYE
Tel: +90.216 510 00 39 – 40 Faks: +90.216 510 00 38
E-mail: ismail@mustafatopaloglu.av.tr
Web: www.mtopaloglu.av.tr

GÜNCEL CUMHURBAŞKANI KARARLARI IŞIĞINDA TÜRK PARASININ KIYMETİNİ KORUMA HAKKINDA 32 SAYILI KARARDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN MADEN HUKUKUNA ETKİSİ

Av. Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU

Av. Atakan ÖNENLİ

Stj. Av. Nisanur HABACI

1. Kapsam

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın 4. maddesine, 13 Eylül 2018 tarihli ve 30534 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile eklenen (g) bendi uyarınca; Türkiye'de yerleşik kişilerin, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen haller dışında, kendi aralarında akdedecekleri taşınır ve taşınmaz alım satım sözleşmeleri ile taşıt ve finansal kiralama dâhil olmak üzere her türlü taşınır ve taşınmaz kiralama, leasing, iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde, sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerinin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması yasaklanmıştır.

Söz konusu düzenlemenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, 6 Ekim 2018 tarihli ve 30557 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2018-32/51 sayılı Tebliğ ile belirlenmiş, bu Tebliğ'de 16 Kasım 2018 tarihli ve 30597 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2018-32/52 sayılı Tebliğ ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Böylece dövizle sözleşme yasağı sistematik hale getirilmiş, belirli sektör ve sözleşme türleri bakımından istisnalar tanımlanmıştır.

Son olarak, 6 Mart 2025 tarihli ve 32833 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2025-32/72 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2025-32/72) ile 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin dokuzuncu fıkrası yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenleme, *“Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri; taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan menkul satış sözleşmelerinde sözleşme bedelini ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülüklerini döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırmaları mümkündür.”*

şeklinde. Böylece sıralanan sözleşme türlerinde döviz endeksli ödeme imkân tanınmıştır.

Buna ek olarak, aynı Tebliğ'in on beşinci fıkrasında yer alan "*kararlaştırılması, ödenmesi ve kabul edilmesi*" ibaresi "*kararlaştırılması*" şeklinde değiştirilmiş ve böylelikle döviz cinsinden sözleşme yapılabilmesine dair serbesti yalnızca sözleşme bedelinin belirlenmesi yönünden yeniden şekillendirilmiştir. Yapılan değişiklik ile, taşıt satış sözleşmeleri istisna bırakılmak kaydıyla, taşınır satış sözleşmeleri bakımından dövizle sözleşme yapma imkânı yeniden tanımlanmıştır. Diğer sözleşme türlerine ilişkin mevcut hükümler ise yürürlükte kalmaya devam etmektedir. Bu düzenleme, özellikle sektörel açıdan farklılaşan sözleşme türlerinin kapsam dâhiline girip girmediği sorusunu yeniden gündeme getirmektedir. Bu çerçevede, özellikle madencilik sektörü bakımından değerlendirme yapılması önem arz etmektedir.

Ayrıca 15 Mart 2025 tarihli 9595 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile daha önce kıymetli madenler açısından yapılması mümkün olmayan işlemler hakkında yeni serbestisiler öngörülmüştür. Söz konusu düzenleme her ne kadar Bankalar ve Finans Kuruluşlarına yükümlülükler getirmiş olsa da Türkiye'deki yerleşik kişiler için kıymetli madenlerin kullanımında esneklikler getirmiştir. Söz konusu düzenlemenin 7. maddesi hariç kalan hükümler yayım tarihinde yürürlüğe girecektir.

1.1 Kişi Bakımından

Türkiye'de ve yurtdışında yerleşik kişilere ilişkin ayırım, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinde açıkça düzenlenmiştir. Anılan maddeye göre; Türkiye'de yerleşik kişiler; yurt dışında işçi, serbest meslek ve müstakil iş sahibi Türk vatandaşları dâhil olmak üzere, Türkiye'de kanuni yerleşim yeri bulunan gerçek ve tüzel kişileri kapsamaktadır. Dışarıda yerleşik kişiler' ise; Türkiye'de yerleşik sayılmayan gerçek ve tüzel kişileri ifade etmektedir.

Bu tanımlar çerçevesinde, 06 Mart 2025 tarihli ve 32833 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2025-32/72 sayılı Tebliğ ile 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin dokuzuncu fıkrasında yapılan değişiklik de yalnızca Türkiye'de yerleşik kişiler arasında yapılan sözleşmeleri kapsamaktadır. Dolayısıyla, söz konusu düzenleme yalnızca Türkiye'de ikametgahı bulunan gerçek kişiler ile iş merkezi Türkiye'de bulunan tüzel kişiler bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

Bu bağlamda, taraflardan en az birinin yurtdışında yerleşik kişi olması halinde, döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşme yapma serbestisi korunmaktadır. Diğer bir ifadeyle, dövizle sözleşme yasağı ve buna ilişkin istisnalar, yalnızca yerleşik kişiler arası hukuki işlemleri konu edinmektedir.

1.2 Konu Bakımından

06 Mart 2025 tarihli ve 32833 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2025-32/72 sayılı Tebliğ ile, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'a ilişkin 2008-32/34 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin dokuzuncu fıkrasında önemli bir değişiklik

yapılmıştır. Bu değişiklikle birlikte, Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri sözleşmelerde, taşıt satış sözleşmeleri hariç olmak üzere, taşınır satış sözleşmelerine yönelik olarak döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşme yapma serbestisine yeniden olanak tanınmıştır.

Söz konusu düzenleme ile yalnızca taşınır satış sözleşmeleri bakımından bir istisna getirilmiş olup, taşıt satış sözleşmeleri açıkça bu istisna kapsamı dışında bırakılmıştır. Ayrıca, Tebliğ’in on beşinci fıkrasında yapılan değişiklikle “*kararlaştırılması, ödenmesi ve kabul edilmesi*” ibaresi “*kararlaştırılması*” şeklinde değiştirilmiş; bu suretle, dövizle ödeme serbestisi yalnızca bedelin döviz cinsinden belirlenmesi bakımından geçerli hale gelmiştir. Ödeme ve kabul işlemleri üzerindeki sınırlamalar ise aynen muhafaza edilmiştir.

Yapılan değişiklikler çerçevesinde, taşınır satış sözleşmeleri, taraflar arasında taşınır nitelikteki malların mülkiyetinin devrine ilişkin olarak kurulan sözleşmeleri ifade etmektedir. Bu kapsamda, makine, ekipman, cevher, hammadde, sanayi ürünleri ve benzeri taşınır malların satışı bu gruba dâhildir. Taşınır satış sözleşmeleri, satışa konu malın fiziki teslimine ve bedelinin ödenmesine ilişkin hükümleri içeren klasik satım sözleşmeleri niteliğindedir.

Diğer yandan, taşıt satış sözleşmeleri, her ne kadar teknik olarak taşınır satış sözleşmelerinin bir alt türü olarak değerlendirilirse de Tebliğ’de açıkça bu kapsamın dışında bırakılmıştır. Dolayısıyla, taşıt satış sözleşmeleri bakımından dövizle sözleşme yapma yasağı devam etmektedir.

Bunun yanında, hizmet sözleşmeleri, eser sözleşmeleri, kiralama sözleşmeleri ve finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri gibi farklı akit türleri açısından mevcut sınırlamalarda herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu sözleşmeler, taşınır satış sözleşmeleri kapsamına girmemekte olup; bu nedenle, bu tür sözleşmeler bakımından döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşme yapma yasağı, istisnai durumlar haricinde yürürlükte kalmaya devam etmektedir.

Sonuç olarak, Tebliğ ile yapılan değişiklik yalnızca taşınır malların satışına ilişkin sözleşmelerde sınırlı bir serbestlik tanımakta; bunun dışındaki sözleşme türlerinde dövizle işlem yapma yasağı mevcut haliyle sürdürülmektedir. Bu bağlamda, özellikle uygulamada farklılaşan sözleşme türlerinin hukuki niteliği, düzenlemeden ne ölçüde etkilendiğinin tespitinde belirleyici olmaktadır.

2. Madencilik Sektörü Açısından Değerlendirme

06 Mart 2025 tarihli ve 2025-32/72 sayılı Tebliğ ile taşınır satış sözleşmeleri bakımından döviz cinsinden sözleşme yapma serbestisinin yeniden tanımlanması, madencilik sektörü açısından da değerlendirilmesi gereken bir gelişme olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira madencilik faaliyetleri kapsamında akdedilen çeşitli sözleşmelerin örneğin maden ruhsatı devirleri, cevher ve blok satışları, taşıt ve iş makinası satışı veya kiralaması, rödovans ilişkileri ve danışmanlık sözleşmeleri gibi söz konusu Tebliğ ile getirilen değişiklikten ne ölçüde etkileneceği, ilgili sözleşmenin niteliğine göre farklılık göstermektedir.

Bu çerçevede döviz cinsinden bedel kararlaştırılmasına dair serbestinin, maden hukuku bakımından hangi sözleşmelere uygulanabileceği; her bir sözleşmenin hukuki niteliği, tarafları ve sözleşme konusu dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

2.1. Maden Ruhsatı Devir Sözleşmeleri

3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında tesis edilen maden ruhsatları, belirli bir alan üzerinde arama ve/veya işletme faaliyetinde bulunma yetkisi tanıyan, devredilebilir nitelikte gayrimaddi haklardır. Ruhsat devri işlemi, özel hukuk ilişkisi çerçevesinde taraflar arasında yapılan bir borçlandırıcı sözleşme ile başlamakta; bu sözleşmeyi izleyen süreçte, MAPEG'e Maden Yönetmeliği Ek-19'a göre hazırlanmış form dilekçe ile başvuru yapılmakta ve devir işlemi, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'nın onayı ve maden siciline tescil ile tamamlanmaktadır. Maden Yönetmeliği Ek-19 formunda herhangi bir bedele yer verilmemekle birlikte, uygulamada taraflar arasında akdedilen borçlandırıcı sözleşmelerde devir bedelinin döviz cinsinden kararlaştırıldığı durumlar görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu bedelin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve 06.03.2025 tarihli 2025-32/72 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir. Anılan Tebliğ ile yalnızca taşınır satış sözleşmeleri bakımından döviz cinsinden veya dövize endeksli bedel kararlaştırılabilmesine imkân tanınmış, taşıt satış sözleşmeleri ve diğer sözleşme türlerine ilişkin kısıtlamalar ise korunmuştur. Özellikle Tebliğ'in 8. maddesinin ilk ve ikinci fıkralarında taşınmaz satış ve kiralama sözleşmeleri bakımından dövizle sözleşme yapma yasağı geçerliliğini korumaktadır. Bu nedenle maden ruhsatı devir sözleşmelerinin hangi kategoriye girdiği Tebliğ'in uygulama alanı açısından belirleyici olmaktadır. Maden ruhsatlarının hukuki niteliği doktrinde ve yargı kararlarında farklı şekillerde değerlendirilmiştir. 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi'nin 632/III ve 911/III. maddelerinde madenler taşınmaz mal olarak nitelendirilmiş; ancak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 704 ve 998. maddelerinde madenlere yer verilmemiştir. Söz konusu değişiklik gerekçesinde madenler için ayrı bir sicil öngörüldüğü ve bu nedenle tapu siciline kayıt zorunluluğunun bulunmadığı belirtilmiştir. Öte yandan, 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun gibi bazı özel düzenlemelerde madenler taşınmaz olarak kabul edilmektedir. Aynı yönde bazı yargı kararlarında da ruhsatların taşınmaz mal niteliği taşıdığı yönünde değerlendirmeler yer almaktadır. Bu çerçevede, maden ruhsatı devir sözleşmeleri bakımından, sözleşme konusunun hukuki niteliği belirleyici olmaktadır. 743 sayılı mülga Türk Kanunu Medenisi'nin 632/III ve 911/III maddelerinde madenler taşınmaz mal olarak kabul edilmekteydi. Her ne kadar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 704 ve 998. maddelerinde madenlere açıkça yer verilmemiş olsa da, ilgili madde gerekçelerinde bu durum, madenler için ayrı bir sicil düzenlenmiş olması nedeniyle tapu siciline kayıt zorunluluğu bulunmadığı şeklinde açıklanmıştır. Ancak, 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyetliğine Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanun ve bazı yargı kararlarında, madenlerin taşınmaz mal olarak nitelendirildiği görülmektedir. Bu doğrultuda, maden ruhsatlarının taşınmaz mahiyetinde olduğu yönündeki görüş ve içtihatlar dikkate alındığında, ruhsat devrine ilişkin sözleşmelerin de taşınmaz devrine ilişkin sözleşme olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durumda, söz konusu sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak akdedilmesi, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar ve buna bağlı olarak çıkarılan 2025-32/72 sayılı Tebliğ uyarınca yasak kapsamına girmektedir.

2.2. Rödovans Sözleşmeleri

Rödovans sözleşmeleri, maden ruhsatı sahibi ile üçüncü kişiler arasında akdedilen ve ruhsat sahibinin maden sahasında faaliyet yürütme hakkını belirli bir bedel karşılığında başka bir kişiye bıraktığı özel hukuk sözleşmeleridir. Bu sözleşmelerle birlikte maden sahasında üretim faaliyetini fiilen üstlenen kişi ya da kurum, “rödovansçı” sıfatını kazanmakta ve belirlenen üretim üzerinden rödovans bedeli adı altında bir kira ödemesi yapmaktadır.

Rödovans sözleşmelerinin hukuki niteliği, 3213 sayılı Maden Kanunu’nda açıkça tanımlanmamış olmakla birlikte, maden hukukunun genel ilkeleri çerçevesinde ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri doğrultusunda değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, taraflar arasında doğan borç ilişkisine ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, uygulamada söz konusu sözleşmelere “*ürün kirası*” hükümleri kıyasen uygulanmaktadır.

Yargıtay 14. Hukuk Dairesi’nin 20.02.2007 tarihli ve E.2007/111, K.2007/1552 sayılı kararında da belirtildiği üzere, rödovans sözleşmeleri ürün kirası sözleşmesinin bir alt türü olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede, maden ruhsatı gibi taşınmaz niteliği taşıyan bir hakkın kullanımına ilişkin olarak düzenlenen rödovans sözleşmelerinde, sözleşme konusu taşınmazın kiralanmasına benzer bir hukuki ilişki kurulmaktadır.

Ürün kirası niteliğindeki rödovans sözleşmeleri kapsamında, tarafların kararlaştıracığı rödovans bedelinin ve bu bedelle bağlantılı diğer parasal yükümlülüklerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak belirlenmesi, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar’ın 4/g maddesi ve Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2025-32/72 sayılı Tebliğ uyarınca yasak kapsamındadır. Zira Tebliğ ile yalnızca taşınır satış sözleşmelerine ilişkin olarak dövizle sözleşme yapma serbestisi tanınmış, ürün kirası ve hizmet ilişkileri bu kapsamın dışında tutulmuştur.

Uygulamada ayrıca, rödovans sözleşmelerinin farklı bir türü olan ve literatürde “*devre dayalı rödovans sözleşmeleri*” olarak adlandırılan örneklerle de rastlanmaktadır. Bu tür sözleşmelerde, maden ruhsatı fiilen işletmeciyeye devredilmekte; ancak devir öncesindeki ruhsat sahibi lehine rödovans bedeli adı altında belirli bir kira ödemesi yapılması öngörülmektedir. Yargı kararlarında ve öğretide, bu nitelikteki sözleşmelerin de ürün kirası hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği yönünde görüş birliği bulunmaktadır.

Bu değerlendirmeler ışığında gerek klasik rödovans sözleşmelerinde gerekse ruhsat devrini içeren rödovans ilişkilerinde, sözleşme bedelinin döviz cinsinden belirlenmesi hukuken mümkün değildir. Tarafların Türkiye’de yerleşik kişiler olması durumunda, bu tür sözleşmelerin Türk Lirası üzerinden akdedilmesi zorunludur. Dövizle sözleşme yapılabilmesi yalnızca istisnai haller veya taraflardan birinin yurtdışında yerleşik olması durumunda uygulama alanı bulduğu söylenebilir.

Özellikle rödovans sözleşmeleri kapsamında döviz cinsinden bedel belirlenmesi durumunda, taraflar arasında akdedilen sözleşme hükümsüz hale gelebileceğinden, bu sözleşmeye dayalı olarak MAPEG nezdinde yapılacak bildirimler ve beyanlar da hukuki geçerliliğini yitirebilir. Nitekim rödovans sözleşmeleri çoğu zaman ruhsat sahibi değişimse dahi fiilî işletici değişikliği doğurmakta; bu da MAPEG’in

sorumluluk atfı ve denetim yetkisini doğrudan etkilemektedir. Böyle bir durumda, ruhsat sahibinin yükümlülükleri ile işletici konumundaki kişinin sorumluluklarının ayrışması sorun yaratabilir ve idare tarafından faaliyetlerin durdurulması, ruhsat iptali gibi sonuçlara yol açabilir.

2.3. Cevher ve Blok Satışları

Madenler taşınmaz niteliğindedir. Ancak, madenler geçerli bir işletme ruhsatı ve ilgili idari izinler çerçevesinde yeryüzüne çıkarıldıkları takdirde, çıkarılan maden cevheri ve blokları, hukuken taşınır mal statüsü kazanır. Bu malzemeler artık yer altı kaynağı olarak değil, özel mülkiyete konu ekonomik ürünler olarak değerlendirilir. Dolayısıyla, maden cevheri ve blokların satışı, Türk Borçlar Kanunu kapsamında taşınır satışı hükümlerine tabidir.

Taşınır malların satışına ilişkin sözleşmeler, 2018-32/52 sayılı Tebliğ'in 9. maddesi uyarınca dövizle sözleşme yasağından istisna tutulmuştur. Bu istisna, 2025-32/72 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin 9. fıkrasında yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiştir. Buna göre, taşıt satış sözleşmeleri hariç olmak üzere, taşınır malların satışında döviz cinsinden ya da dövizle endeksli bedel belirlenmesi mümkündür. Bu kapsamda, cevher ve bloklar gibi taşınır niteliği haiz ürünlerin satış sözleşmelerinde dövizli düzenleme serbestisi mevcuttur.

Bu tür satışlar, madencilik şirketlerinin özellikle yabancı alıcılara yönelik ihracat odaklı faaliyetlerinde yaygındır. Bu nedenle, dövizle sözleşme serbestisi sektör açısından kritik önemdedir. Cevherin döviz üzerinden satılabilmesi, maliyet-fiyatlama denklemi açısından şirketlere esneklik kazandırmak, uluslararası piyasaya daha uyumlu ticaret yapılmasına olanak tanımaktadır.

Ancak, söz konusu taşınır statüsünün yalnızca çıkarılmış ve satılabilir hale gelmiş cevher için geçerli olduğu unutulmamalıdır. Henüz yer altında olan, çıkarılmamış cevherin satışı hukuken maden hakkı devri niteliğinde olup, taşınmaz statüsünde değerlendirilmektedir.

Bu nedenle, cevher ve blok satışına ilişkin sözleşmelerin hazırlanması sırasında, sözleşmeye konu malın fiziken çıkarıldığı ve tasarrufa konu hale geldiği açıkça belirtilmelidir. Aksi takdirde, sözleşmenin niteliği tartışmalı hale gelebilir ve taşınmaz statüsünde bir işlem gibi değerlendirilerek döviz yasağı kapsamında kabul edilmesi riski doğabilir.

2.4. İş Makinaları ve Taşıt Araçlarının Satış ve Kiralanması

Madencilik sektöründe cevherlerin çıkarılmasında, işlenmesinde ve nakliyatında yoğun bir şekilde iş makinesi ve taşıt kullanımı söz konusudur. Taşıt ifadesi 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 3. maddesinde karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlar olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle Tebliğin uygulanması

bakımından taşıt aracı kavramının belirlenmesinde 2918 sayılı Kanunda yer alan taşıt kavramı esas alınmalıdır.

Ayrıca, 2025-32/72 sayılı Tebliğ ile getirilen yasak, yalnızca nihai ürün halindeki taşıtları kapsamaktadır. Taşınır eşya niteliğinde bulunan taşıt araçlarının yedek parçası, ekipmanı ve sarf malzemelerinin satışı Tebliğ ile getirilen dövizle işlem yasağı kapsamında değildir.

2018-32/51 sayılı Tebliğ'in mülga 6. ve 7. maddelerinde “*iş makineleri dâhil taşıt satış sözleşmeleri dışında kalan*” ibaresi ile iş makineleri ve taşıtların satış ve kiralanması işlemlerinde döviz kullanımı yasaklanmıştır. Takip eden süreçte sektörden gelen yoğun baskı ve talep sonucunda 2018-32/52 sayılı Tebliğin 6. ve 7. maddesinden iş makinaları ibaresi çıkarılmış, böylece iş makinalarının satış ve kiralanmasında döviz kullanımı serbest hale getirilmiştir.

2025 tarihli yeni Tebliğ düzenlemesi ile önceki tebliğler ile uyumlu olarak Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri taşıt satış sözleşmelerinde döviz kullanımına izin verilmediği tekrar edilmiştir.

Bu kapsamda iş makinelerinin 2025 tarihli yeni Tebliğ'in kapsamının dışında bilinçli olarak bırakıldığını düşünmekteyiz. Kısaca, 2025-32/72 tarihli Tebliğ ile iş makineleri hakkında taşıt araçlarından farklı olarak getirdiği istisna olarak getirilen serbesti devam etmektedir.

2.5. Döviz ve Kıymetli Maden Teminatlı Yurt İçi Kredileri

15.03.2025 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 9595 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar’ın 18. maddesine 4. fıkra olarak eklenen ifade “*Türkiye’de yerleşik kişilerce yurt içinden temin edilen döviz veya kıymetli maden cinsinden kredilerin teminatı olarak, kredi kullananların Türkiye’de yerleşik grup şirketleri veya paylarına doğrudan sahip olan gerçek veya tüzel kişi ortakları tarafından, bu krediler için Türkiye’de yerleşik banka ve finansal kurumları muhatap döviz veya kıymetli maden cinsinden garanti ve kefalet verilmesi serbesttir.*” şeklindedir. Kıymetli maden konusundaki bu yeni düzenleme ile kıymetli maden cinsinden garanti ve kefalet verilmesi serbest hale gelmiştir.

Tebliğ kapsamında garanti ve kefalet verilebilecek kıymetli madenlerin hangileri oldukları Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar’ın 2. maddesinin (j) bendinde “*Her tür ve şekilde altın, gümüş, platin ve paladyumu,*” şeklinde gösterilmiştir. Bu nedenle Tebliğ açısından özel hüküm niteliğindeki bu düzenleme sebebiyle 3213 sayılı Maden Kanunu 2. maddesinde V. Grup olarak sayılan kıymetli madenler burada dikkate alınmaz. Bir başka ifade ile kredi teminatı olarak verilebilecek kıymetli madenler sadece altın, gümüş, platin, paladyumdan ibarettir.

3. Yaptırımlar

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile öngörülen yükümlülükler uyulmaması halinde, ihlali gerçekleştiren hakkında idari para cezası uygulanacağını düzenlemiştir. İhlal gerçekleştirenler hakkında Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun’un 3. maddesi uygulama alanı bulacaktır, söz konusu maddede öngörülen idari para cezaları 2025 yeniden değerlendirme oranları kapsamında önceki yıla göre %43,93’lük artış göstererek, ihlal gerçekleştirenler hakkında 72.252,00 TL ile 602.778,00 TL arasında idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir.

Her ne kadar söz konusu düzenleme ile idari para cezası öngörülmüş ise de düzenlemeye aykırı akdedilmiş sözleşmelerin geçerliliği ve uygulaması hakkında bir değerlendirmede bulunmamıştır. Bu nedenle genel hükümler bağlamında ayrıca bir değerlendirme yapmak gerekir. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 99. maddesi Türk Lirası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırıldığı durumlarda sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borcun ödeme günündeki rayiç üzerinden Türk Lirası cinsinden de ödenebileceğini düzenlemiştir. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ’de ise kapsamındaki düzenlemenin bu hükmün bir istisnası olduğu ifade edilmelidir.

Tebliğ’in yürürlüğe girdiği 6 Mart 2025 tarihinden itibaren Tebliğ’in döviz veya dövize endeksli ödemeye imkan kıldığı haller dışında akdedilen sözleşmelerde ifa konusunun hukuka aykırı olduğu kabul edilmelidir. Türk Borçlar Kanunu’nun 27. maddesi kapsamında hukuka aykırı olan sözleşme kesin olarak hükümsüzdür. Söz konusu Tebliğ’in yürürlük tarihin olan 6 Mart 2025 tarihinden önce yapılmış ve bedelin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmiş olduğu sözleşmeler bakımından ise ifa konusunun imkansız hale geldiğinden söz edilebilir.

Yukarıda izah olunduğu üzere, maden hakkının devrine ilişkin işlem, sebebe bağlı(illi) bir tasarruftur. Taraflar arasında akdedilen borç doğurucu işlemin hükümsüzlüğü, buna bağlı olarak yapılan tasarruf işlemini geçersiz hale getirir. Getirilen düzenlemeye aykırı olarak, sözleşme bedelinin döviz cinsinden yahut dövize endeksli olarak kararlaştırılması halinde, borç doğurucu işlem hükümsüz olacağından, buna bağlı olarak gerçekleştirilen tasarruf işlemi niteliğindeki devir ve tescil de hükümsüz hale gelecektir.